

Załącznik do uchwały
Nr...../2022
Rady Gminny Nowa Wieś Wielka
z dnia2022r.

**Gminny Program Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar
Przemocy w Rodzinie
na 2023 rok**

Nowa Wieś Wielka, 29 listopada 2022r.

I. WSTĘP

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw. To rodzina określa cele i wartości, do których dążą dzieci, a także wywiera istotny wpływ na zachowanie się jednostek zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz rodziny. Rodzina jako wspólnota rodziców, dzieci i krewnych, stanowi pierwsze i podstawowe miejsce doświadczenia współżycia z ludźmi.

Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił, działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Działanie to naraża osoby dotknięte przemocą na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym.

Zjawisko przemocy w rodzinie ze względu na swoją złożoność, jest problemem interdyscyplinarnym i wymaga stałej współpracy wielu instytucji, organizacji związanych w różny sposób z przemocą. Pojedyncza instytucja nie jest w stanie skutecznie rozwiązywać problemu przemocy w rodzinie. Nieodzowna jest interdyscyplinarność pracy w tym zakresie poprzez ścisłą współpracę różnych podmiotów i służb, łączenie działań, wymianę informacji, określenie wspólnego celu i przewidywanych efektów.

II. ZAŁOŻENIA I PODSTAWA PRAWNA

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie (zwany dalej Gminnym Programem) zakłada kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie; edukację osób zaangażowanych zawodowo w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwrócenie uwagi społeczności lokalnej na zjawisko przemocy w rodzinie.

Podstawowym aktem prawnym, regulującym zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie jest ustawa z dnia 25 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z póź. zm.). Ustawa wskazuje jednostkom samorządu terytorialnego oraz organom administracji rządowej zadania do realizacji, określa sposób postępowania z osobą doznającą przemocy w rodzinie oraz jej sprawcą.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego następujące zadania:

- 1) opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,

- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Pozostałe akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie i osób stosujących przemoc to:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2022r., poz. 2268),
2. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2021r., poz. 1119),
3. Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022r., poz. 559),
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011r., Nr 209, poz. 1245),
5. Uchwała nr VII/70/19 Rady Gminy Nowa Wieś Wielka z dnia 21 maja 2019r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania,
6. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2023.

Program wyznacza również główne kierunki działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w celu skutecznego reagowania na to zjawisko. Potrzeba opracowania takiego dokumentu dla Gminy Nowa Wieś Wielka wynika nie tylko z przesłanek formalnych, ale również z odczuwalnych, negatywnych zjawisk społecznych na terenie Gminy.

III. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Według definicji zawartej w art. 2 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemocą jest „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1 (członek rodziny- osoba najbliższa w rozumieniu art.115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny, a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc najczęściej kojarzy się ludziom z biciem, popychaniem, kopaniem, zmuszaniem człowieka do upokarzających czynności, stosowaniem broni lub gwałtem. Zapomina się o tym, że przemocą jest także poniżanie człowieka, oczernianie go przed innymi, wyzywanie i rzucanie obelg, obrażanie jego poczucia własnej wartości, ograniczenie jego swobody w sposób przekraczający normy moralne i obyczajowe.

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce.

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy:

Rodzaj przemocy	Definicja przemocy	Formy przemocy
Przemoc fizyczna	wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej	<ul style="list-style-type: none"> - popychanie - odpychanie - obezwładnianie - przytrzymywanie - policzkowanie - szczypanie - kopanie - duszenie - bicie otwartą ręką i pięściami - bicie przedmiotami - ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie - polewanie substancjami żrącymi - użycie broni, porzucenie w niebezpiecznej okolicy - nieudzielenie komuś potrzebnej pomocy
Przemoc psychiczna	umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych	<ul style="list-style-type: none"> - domaganie się posłuszeństwa - ograniczanie snu i pożywienia - wyzywanie - poniżanie - upokarzanie - zawstydzanie - stosowanie gróźb - wyśmiewanie poglądów, religii czy pochodzenia - narzucanie własnych poglądów - karanie za odmowę: uczuć, zainteresowania, szacunku - stała krytyka - wmawianie choroby psychicznej - izolacja społeczna
Przemoc seksualna	wymuszanie niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy	<ul style="list-style-type: none"> - wymuszanie pożycia seksualnego - nieakceptowalnych pieszczot i praktyk seksualnych - wymuszanie seksu z osobami trzecimi - sadystyczne formy współżycia seksualnego - demonstrowanie zazdrości - krytyka zachowań seksualnych
Przemoc ekonomiczna	działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy	<ul style="list-style-type: none"> - odbieranie zarobionych pieniędzy - uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej - niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny

Inną niż opisywane wyżej formy przemocy jest **zaniedbanie**. Stanowi ono ogół zachowań polegający na niezaspokajaniu potrzeb zarówno fizycznych jak i psychicznych, naruszenie obowiązku opieki względem zależnych osób bliskich. Zaniedbanie jest formą przemocy ekonomicznej i objawia się jako np.: nie przekazywanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: jak np. mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka itp. W konsekwencji powoduje stopniowe wycofywanie się osoby doświadczającej przemocy z wszelkiej aktywności.

Stosunkowo nową formą przemocy jest **cyberprzemoc** (przemoc elektroniczna) – stosowana poprzez: prześladowania, zastraszenia, nękanie, wyśmiewanie innych z wykorzystywaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne.

Zachowania przemocowe nie zawsze są przestępstwem i łamią prawo karne. Zawsze jednak naruszają prawa drugiej osoby do szacunku, godności, odpoczynku, intymności, autonomii, samostanowienia o sobie i swojej rodzinie oraz prawo do błędów. Przed zawiadomieniem prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa należy dobrze rozeznaczyć się w sytuacji rodziny i upewnić się, że dane zachowanie sprawcy wypełnia znamiona przestępstwa. Zbyt pochopne uruchomienie sprawy

karnej może skończyć się jej umorzeniem, a to z kolei spowoduje wzrost poczucia bezkarności sprawcy i spadek wiary osoby doznającej przemocy w poprawę, zmianę swojej sytuacji.

IV. DIAGNOZA

W relacjach międzyludzkich przemoc istniała od zawsze, ale o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny. Dopiero od niedawna poświęca się temu zagadnieniu więcej uwagi, czego przykładem jest nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań konieczne jest zdiagnozowanie i stałe monitorowanie rzeczywistego rozmiaru zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Nowa Wieś Wielka. Ze względu na specyfikę zjawiska oszacowanie skali problemu nie jest zadaniem łatwym. Trudno jednoznacznie określić liczbę osób doświadczających przemocy, które w wielu przypadkach nie ujawniają problemu, a co za tym idzie nie składają zawiadomienia o przestępstwie. Dzieje się tak z różnych powodów m.in. z obawy przed sprawcą, brakiem wiary w możliwość skutecznego działania wymiaru sprawiedliwości, chęci zapomnienia o doznanej krzywdzie, a także chęci ochrony sprawców, z poczucia wstydu i obawy przed wykluczeniem społecznym. Przedstawione czynniki powstrzymujące przed składaniem zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przemocy w rodzinie, odgrywają szczególną rolę w obliczu czynów popełnianych przez osoby bliskie i znajome. Z tego też względu można przypuszczać, że znaczna liczba przypadków przemocy w rodzinie pozostaje nieujawniona.

Diagnoza zjawiska przemocy na terenie gminy Nowa Wieś Wielka została przeprowadzona na podstawie danych gromadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Nowej Wsi Wielkiej. Na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, wszystkie wypełnione formularze trafiają do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego, który koordynuje pracą Zespołu Interdyscyplinarnego i powołanych w sprawie Niebieskich Kart grup roboczych.

Lp.	2019	2020	2021
Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty ogółem, w tym przekazanych przez przedstawicieli:	23	18	25
- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	3	8	10
- policji,	16	10	12
- oświaty,	2	0	2
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	2	0	1
- ochrony zdrowia	0	0	0
Liczba wszczętych procedur Niebieskich Kart, w których osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że jest sprawcą przemocy w rodzinie był:			
- mężczyzna	21	17	21
- kobieta	3	4	6
Liczba wszczętych procedur Niebieskich Kart, w których osobą wobec, której istnieje podejrzenie,	12	5	15

że jest dotknięta przemocą w rodzinie było dziecko			
Liczba wszczętych procedur Niebieskich Kart, w których sprawca przemocy w rodzinie nadużywa alkoholu	14	15	22
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego	5	3	4
Liczba utworzonych grup roboczych	23	34	26
Liczba posiedzeń grup roboczych	107	194	186

V. CELE PROGRAMU

CEL GŁÓWNY
Zwiększenie skuteczności działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Nowa Wieś Wielka.
1. CEL SZCZEGÓŁOWY Rozwijanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy.
<ol style="list-style-type: none">1. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Gminy Nowa Wieś Wielka na temat zjawiska przemocy w rodzinie, zmiana postrzegania przez nich problemu przemocy domowej.2. Prowadzenie edukacji dzieci, młodzieży z zakresu rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy, radzenia sobie z agresją i stresem.3. Prowadzenie poradnictwa, w szczególności działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.
1.1 ZADANIA
<ol style="list-style-type: none">1. Przygotowanie materiałów informacyjnych (ulotek, broszur, plakatów) i umieszczenie ich w miejscach ogólnodostępnych.2. Przygotowanie informacji i umieszczenie ich na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Wsi Wielkiej.3. Udostępnianie warsztatów, pogadanek, spektakli profilaktycznych.
1.2 WSKAŹNIKI
<ol style="list-style-type: none">2. Liczba materiałów informacyjnych.3. Liczba warsztatów, pogadanek, spektakli.
2. CEL SZCZEGÓŁOWY Rozwijanie działań mających na celu pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie.
<ol style="list-style-type: none">1. Rozwijanie istniejących podmiotów udzielających pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.2. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie.4. Monitorowanie sytuacji rodziny dotkniętej przemocą domową.

2.1 ZADANIA

1. Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.
2. Kontynuowanie działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
3. Przygotowanie materiałów informacyjnych (ulotek, broszur, plakatów) i umieszczenie ich w miejscach ogólnodostępnych.
4. Podejmowanie interwencji w rodzinie dotkniętej przemocą.
5. Diagnozowanie sytuacji rodziny dotkniętej przemocą.
6. Informowanie o możliwościach uzyskania pomocy.
7. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia.
8. Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom w związku z przemocą w rodzinie w trybie art.12a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
9. Systematyczne wizyty w środowisku.

2.2 WSKAŹNIKI

1. Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego.
2. Liczba rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego.
3. Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego.
4. Liczba osób dotkniętych przemocą, które skorzystały z miejsc w ośrodkach wsparcia.
5. Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie.
6. Liczba wizyt w środowisku.

3. CEL SZCZEGÓŁOWY

Podejmowanie działań wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie.

1. Interweniowanie oraz reagowanie na stosowanie przemocy w rodzinie.

3.1 ZADANIA

1. Stosowanie procedury „Niebieska Karta”.
2. Informowanie o konsekwencjach stosowania przemocy, o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziału w programach korekcyjno-educacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
3. Zgłaszanie osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie i nadużywanie alkoholu na leczenie odwykowe.

4. Kierowanie do sądu wniosku o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie i nadużywających alkoholu.
3.2 WSKAŹNIKI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta”. 2. Liczba utworzonych grup roboczych. 3. Liczba osób skierowanych do udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. 4. Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe. 5. Liczba osób, wobec których skierowano wnioski do sądu o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.
4. CEL SZCZEGÓŁOWY
Rozwijanie kompetencji osób realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie wiedzy i rozwijanie umiejętności osób realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4.1 ZADANIA:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja i udział w szkoleniach.
4.2 WSKAŹNIKI:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba szkoleń.

VI. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są mieszkańcy Gminy Nowa Wieś Wielka- rodziny i osoby dotknięte bezpośrednio zjawiskiem przemocy, osoby zagrożone przemocą w rodzinie, osoby, które stosują przemoc wobec najbliższych, świadkowie przemocy w rodzinie oraz osoby zawodowo zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

VII. REALIZATORZY I WSPÓLREALIZATORZY GMINNEGO PROGRAMU

1. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Nowa Wieś Wielka,
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Wsi Wielkiej,
3. Komisariat Policji Bydgoszcz-Wyżyny,
4. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
5. Placówki oświatowe na terenie Gminy Nowa Wieś Wielka, tj. Szkoła Podstawowa w Brzozie oraz Szkoła Podstawowa w Nowej Wsi Wielkiej,
6. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminna Przychodnia w Nowej Wsi Wielkiej,
7. Kuratorzy, którzy swą właściwością miejscową obejmują teren Gminy Nowa Wieś Wielka.

VIII. ŚRODKI NA REALIZACJĘ GMINNEGO PROGRAMU

Zakłada się, że Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie będzie realizowany ze środków pochodzących z budżetu gminy, budżetu państwa i innych źródeł.